

بررسی دیدگاه دانشجویان درباره‌ی آموزش و ارزشیابی بخش اندو در دانشکده‌ی دندان پزشکی شهید صدوقی یزد در سال تحصیلی ۱۳۹۲_۱۳۹۳

جلیل مدرسی: عضو هیأت علمی، گروه آموزشی اندودنتیکس، دانشکده‌ی دندان پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی شهید صدوقی، یزد، ایران.

رضا ملا: عضو هیأت علمی گروه آموزشی پریدنتولوژی، دانشکده دندانپزشکی، دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی شهید صدوقی یزد، ایران.

مینا سلطانیان زاده*: دانشجوی دکترای دندان پزشکی، دانشکده‌ی دندان پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی شهید صدوقی، یزد، ایران.

مجتبی سلطانیان زاده: دانشجوی دکترای تخصصی جراحی فک و صورت دانشگاه علوم پزشکی و خدمات درمانی کرمان، ایران.

چکیده: دانشجویان به‌عنوان یکی از ارکان اصلی دانشگاه بوده و رضایتمندی آنان از فعالیت‌های انجام‌شده در دانشگاه می‌تواند در نگرش آنها به رشته‌ی تحصیلی‌شان در جهت حفظ و ارتقای کیفیت آموزش مؤثر باشد. هدف از انجام این مطالعه، بررسی دیدگاه دانشجویان درباره‌ی نحوه‌ی آموزش و ارزشیابی بخش اندو در دانشکده‌ی دندان پزشکی شهید صدوقی یزد در سال تحصیلی ۱۳۹۲_۱۳۹۳ می‌باشد. این بررسی به‌صورت مقطعی بر روی کلیه‌ی دانشجویانی که در این سال تحصیلی واحدهای اندو عملی را انتخاب کرده بودند، صورت گرفت (سرشماری). جهت جمع‌آوری داده‌ها از پرسش‌نامه‌ی استاندارد که پایایی و روایی آن مورد تأیید قرار گرفته بود، استفاده شد. پردازش داده‌ها توسط آزمون‌های آماری آنووا (ANOVA) و t مستقل صورت گرفت. بر اساس نتایج مشخص شد که میزان رضایت دانشجویان دختر در مورد پرسنل کمتر از پسر است که این اختلاف معنادار بوده ($P < 0/05$) و رضایت دانشجویان انتقالی در قسمت انتخاب واحد، امکانات بخش، اساتید و ارزشیابی نسبت به دو سهمیه‌ی دیگر بیشتر است. همچنین دانشجویان واحد اندو ۴ عملی به‌جز در قسمت ارزشیابی رضایت کمتری را در سایر موارد نسبت به بقیه بیان نمودند. به‌طور کلی، می‌توان بالاترین رضایت را در دانشجویان تکمیلی و پایین‌ترین میزان رضایت را در دانشجویان آزاد یافت. همچنین دانشجویان واحد اندو ۴ عملی رضایت کمتری را نسبت به سایر واحدهای اندو عملی دارند. در مجموع، رضایت از بخش اندو در سطح کم قرار دارد.

واژگان کلیدی: دانشجوی دندان پزشکی، آموزش بالینی، ارزشیابی بالینی.

*نویسنده‌ی مسؤول: دانشجوی دکترای دندان پزشکی، دانشکده‌ی دندان پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی شهید صدوقی، یزد، ایران.

(Email: minasoltanianzadeh@yahoo.com)

مقدمه

ارزشیابی دانشجو به‌عنوان یکی از مهم‌ترین جنبه‌های تدریس و آموزش دانشگاهی محسوب می‌شود. ارزشیابی در صورتی که به‌درستی صورت گیرد نه تنها در غربالگری دانشجویان نقش به‌سزایی دارد، بلکه باعث افزایش انگیزه در دانشجویان شده و نیز به مدرس، در ارزیابی فعالیت‌های خود کمک می‌کند (کمیلی و رضایی، ۲۰۰۲). ارزشیابی یکی از ارکان مهم در جهت بهبود فعالیت‌های آموزشی است و این امکان را فراهم می‌سازد تا بر اساس نتایج آن، نقاط قوت و ضعف را مشخص نموده؛ با تقویت جنبه‌های مثبت و اصلاح نارسایی‌ها در ایجاد تحول و اصلاح نظام آموزش گام‌های مناسب برداریم (ادهمی و همکاران، ۲۰۰۰). ارزشیابی شیوه‌های آموزش در رشته‌های پزشکی به‌دلیل نقش مهم آن در تربیت نیروهای متخصص و حرفه‌ای از حساسیت ویژه‌ای برخوردار است (صنعت‌خانی و همکاران، ۲۰۱۲). ارزشیابی فرایندی است که یک ارزش را می‌سنجد. ارزشیابی، محور موفقیت هر برنامه‌ی آموزشی است و ارتباط تنگاتنگی با یادگیری دانشجو دارد و این مسأله که یادگیری دانشجو تحت تأثیر ارزشیابی است به‌خوبی درک می‌شود (آلمونگو و همکاران، ۲۰۰۲). در واقع، وجود یک سیستم ارزشیابی منظم، شفاف و عادلانه برای تمامی سازمان، ضروری است و برای مؤسسات آموزش عالی که عدالت را هدف خود قرار داده‌اند ضرورتی فزون دارد (یمانی و همکاران، ۲۰۰۶).

رولاند و همکاران به بررسی ارزشیابی کلینیکی از دیدگاه دانشجویان پرداختند طبق این یافته، ۵۹ درصد دانشجویان سیستم ارزشیابی تجمعی را ترجیح می‌دادند. بزرگ‌ترین مانع برای انجام ارزیابی صلاحیت، عدم وجود بیماران مناسب است (رولاند و همکاران، ۲۰۰۷). رشته‌ی دندان‌پزشکی نیز از شاخه‌های مهم علوم پزشکی است که نیازمند کسب مهارت علمی و حرفه‌ای بالایی است و ارتقای کیفیت آموزش دانشجویان باعث ارتقای سلامت دهان و دندان جامعه می‌شود (صنعت‌خانی و همکاران، ۲۰۱۲). دانشجویان به‌عنوان یکی از ارکان اصلی دانشگاه، پیکره‌ی اصلی سازمان‌ها و ارگان‌های مختلف جامعه را در آینده تشکیل می‌دهند. رضایتمندی آنان از کلیه‌ی فعالیت‌های انجام‌شده در دانشگاه می‌تواند در نگرش آنها به رشته‌ی تحصیلی‌شان در جهت ایجاد انگیزش، حفظ و ارتقای کیفیت آموزشی مؤثر باشد (حیدری و همکاران، ۱۹۹۸). یکی از شیوه‌های عملی جهت ارزیابی کیفیت آموزش‌های بالینی و ارزیابی در رشته‌ی دندان‌پزشکی بررسی نظرات و دیدگاه‌های دانشجویان این رشته به‌عنوان مخاطبان اصلی

این آموزش و ارزشیابی‌ها می‌باشد. با توجه به اینکه دانشجویان بهترین گزینه برای ارزیابی فعالیت آموزشی و بالینی می‌باشند، هدف از این مطالعه، بررسی دیدگاه‌های دانشجویان درباره‌ی نحوه‌ی آموزش و ارزشیابی دندان‌پزشکی شهید صدوقی یزد می‌باشد.

مواد و روش‌ها

این مطالعه یک تحقیق توصیفی-مقطعی می‌باشد. در این مطالعه، پرسش‌نامه‌ی موجود، سیر طبیعی عملکرد دانشجویان از شروع انتخاب واحد بالینی اندو، تا پایان ارزشیابی را مورد بررسی قرار می‌دهد. پرسش‌نامه‌ی حاضر به‌گونه‌ای طراحی گردیده که شامل پنج بخش کاملاً مجزا بوده، در بخش اول، انتخاب واحد بالینی دانشجو مورد بررسی قرار گرفته که شامل رضایت دانشجو از نحوه‌ی انتخاب واحد بالینی و همچنین رضایت او از برگزاری آزمون پیش از ورود به بخش می‌باشد. در بخش دوم پرسش‌نامه، امکانات بخش بالینی مورد بررسی قرار گرفته است؛ تا دانشجویان نظرات و دیدگاه‌های خود را در این رابطه بیان کنند. در این بخش رضایت دانشجویان در مورد کیفیت یونیت‌ها، تعداد یونیت‌ها، فضای کافی اطراف یونیت‌ها، تعداد ست استریل، وجود وسایل مصرفی کافی و امکانات دیداری و شنیداری مورد بررسی قرار گرفتند. بخش سوم نظرات دانشجویان در مورد پرسنل پرستاری می‌باشد؛ که شامل میزان رضایت دانشجویان از نحوه‌ی زمان‌بندی و تنظیم وقت بیماران، شیوه‌ی تقسیم بیماران، تعداد کافی بیمار در بخش، تعداد پرسنل پرستاری و نیز رفتار و همکاری پرسنل پرستاری می‌باشد. بخش چهارم، در مورد اعضای هیأت علمی می‌باشد که رضایت دانشجویان را در مورد تعداد اعضا، برخورد محترمانه با دانشجویان، حضور در ساعت مقرر، صرف وقت کافی جهت *Demonstration*، پاسخگویی به سؤالات دانشجویان و نیز تناسب درمان پیشنهادی با توانایی‌های دانشجو، می‌سنجد. پرسش‌نامه‌ی حاضر در بخش پایانی، نظرات دانشجویان را نسبت به ارزشیابی پایان بخش می‌سنجد. چون ارزشیابی در پایان بخش اندو به‌صورت امتحان کتبی و در قالب سؤالات با پاسخ کوتاه و تشریحی می‌باشد، سعی شده سؤالات موجود در این بخش پرسش‌نامه به‌گونه‌ای طراحی گردد که با این نوع ارزشیابی هماهنگی کاملی داشته باشد. این سؤالات در مورد رضایت دانشجو از برگزاری ارزشیابی کتبی در این بخش، زمان موجود جهت پاسخگویی به سؤالات، مفهوم بودن سؤالات کتبی، دشواری سؤالات کتبی، رضایت از انطباق سؤالات با اهداف درس، مرتبط بودن هر سؤال با

بررسی دیدگاه دانشجویان درباره‌ی آموزش و...

پرسنل کمتر از پسر است که این اختلاف معنادار بوده ($P < 0/05$)، ولی به صورت کلی دانشجویان دختر رضایت بیشتری را نسبت به دانشجویان پسر بیان نمودند (جدول ۲).

جدول شماره‌ی ۲ - مقایسه‌ی میانگین نمره‌ی رضایت از ابعاد

مختلف بر حسب جنس

P-value	انحراف معیار	میانگین		
* ۰/۶۲۸	۰/۱۴	۰/۵۱	مرد	انتخاب واحد
	۰/۱۸	۰/۵۳	زن	
* ۰/۹۱۹	۰/۳۲	۱/۴۸	مرد	امکانات بخش
	۰/۴۱	۱/۴۷	زن	
* ۰/۰۰۸	۰/۳۸	۱/۶۱	مرد	پرسنل پرستاری
	۰/۴۶	۱/۳۲	زن	
* ۰/۱۷۷	۰/۵۳	۱/۸۹	مرد	اساتید
	۰/۵۵	۱/۰۷	زن	
** ۰/۴۸۶	(MD=۰/۰۰) ۱/۰۳	۰/۸۶	مرد	ارزشیابی
	(MD=۱/۱۵) ۱/۰۹	۱/۰۹	زن	
* ۰/۷۱۸	۰/۴۸	۱/۲۷	مرد	در کل
	۰/۵۳	۱/۰۹	زن	

T_Test :*

Mann_Whitney : **

در بررسی رضایت دانشجویان سهمیه‌ی مختلف در همه‌ی قسمت‌های فوق از لحاظ آماری تفاوت معناداری وجود نداشت ($P > 0/05$) (جدول ۳).

جدول شماره‌ی ۳ - مقایسه‌ی میانگین نمره‌ی رضایت از ابعاد

مختلف بر حسب سهمیه

P-value	انحراف معیار	میانگین		
* ۰/۷۶۱	۰/۱۷	۰/۵۲	آزاد	انتخاب واحد
	۰/۱۴	۰/۶۰	بهداشتکار	
	۰/۱۱	۰/۵۶	انتقالی	
	۰/۱۶	۰/۵۲	کل	
* ۰/۱۰۶	۰/۳۷	۱/۴۵	آزاد	امکانات بخش
	۰/۴۹	۱/۴۰	بهداشتکار	
	۰/۲۴	۱/۸۲	انتقالی	
	۰/۳۷	۱/۴۷	کل	
* ۰/۹۵۳	۰/۴۴	۱/۴۶	آزاد	پرستل
	۰/۹۱	۱/۴۵	بهداشتکار	
	۰/۴۰	۱/۴۰	انتقالی	
	۰/۴۵	۱/۴۶	کل	
* ۰/۱۴۳	۰/۴۹	۱/۹۷	آزاد	اساتید
	۰/۰۰	۱/۵۰	بهداشتکار	
	۱/۰۶	۲/۳۶	انتقالی	
	۰/۵۴	۱/۹۸	کل	
* ۰/۴۳۶	۱/۰۶ (MD=۰/۰۰)	۰/۹۳	آزاد	ارزشیابی
	۱/۵۵ (MD=۱/۱۰)	۱/۱۰	بهداشتکار	
	۰/۰۹ (MD=۲/۰۰)	۱/۰۶	انتقالی	
	۱/۰۶ (MD=۰/۳۵)	۰/۹۸	کل	
* ۰/۱۳۱	۱/۴۵	۶/۳۵	آزاد	کل
	۰/۲۸	۶/۱۰	بهداشتکار	
	۱/۹۵	۷/۷۴	انتقالی	
	۱/۵۰	۶/۴۴	کل	

:* ANOVA * :KRUSKAL_Wallis Test

موضوعی واحد، مستقل بودن هر سؤال از سایر سؤالات و رضایت دانشجویان از نگارش سؤالات کتبی می‌باشد. در این مطالعه، برای گزینه‌های کاملاً موافقم تا کاملاً مخالفم امتیازات ۵ تا ۱ و میانگین امتیازات به‌عنوان شاخص دیدگاه در نظر گرفته شد (نمره‌ی ۱-۱/۹۹، نگرش ضعیف، نمره‌ی ۲-۳/۹۹، نگرش متوسط و نمره‌ی ۴-۵، نگرش قوی). پرسش‌نامه‌ها پس از بررسی از لحاظ روایی و پایایی در پایان هر روتیشن و پس از برگزاری امتحان پایان بخش بین دانشجویان در بخش اندو تقسیم گردید و در پایان همان روز کاری جمع‌آوری گردید. بررسی روایی پرسش‌نامه‌ها توسط صاحب‌نظران انجام گردید و به‌منظور بررسی پایایی، پرسش‌نامه‌ها بین ۲۵ نفر از دانشجویان توزیع گردید که ضریب پایایی آلفای کربنباخ ۰/۸۶ به‌دست آمد که قابل قبول می‌باشد. پس از جمع‌آوری کلیه‌ی پرسش‌نامه‌ها ورود اطلاعات صورت گرفت و اطلاعات به‌دست آمده توسط روش‌های آمار توصیفی و آزمون‌های آماری آنووا (ANOVA) و t مستقل و آزمون کی-دو و در صورت لزوم توسط آزمون‌های آماری من‌ویتنی و کروسکال والیس تجزیه و تحلیل شد و همچنین نرم‌افزار آماری مورد استفاده در این پژوهش SPSS-16 می‌باشد. با توجه به اینکه در این مطالعه جامعه‌ی آماری، دانشجویانی می‌باشند که واحد اندو عملی را انتخاب نموده‌اند، از این‌رو، کلیه‌ی دانشجویان مورد بررسی قرار گرفتند (سرشماری).

یافته‌ها

در این مطالعه‌ی توصیفی-مقطعی پرسش‌نامه‌ها بین تمامی ۹۲ دانشجویی که واحد اندو عملی را در سال ۱۳۹۲-۹۳ انتخاب کردند توزیع گردید که ۶۸ نفر از دانشجویان به این پرسش‌نامه‌ها پاسخ دادند (جدول ۱). شرکت‌کننده‌ها دارای میانگین سنی $23/46 \pm 3/97$ می‌باشند.

جدول شماره‌ی ۱ - مشخصات افراد شرکت‌کننده

درصد فراوانی	فراوانی		
۳۵/۳	۲۴	اندو ۲	بخش بالینی
		اندو ۳	
		اندو ۴	
۴۱/۲	۲۸	مرد	جنسیت
		زن	
۲۳/۵	۱۶	آزاد	نوع سهمیه
		بهداشتکار	
۴۷/۱	۳۲	انتقالی	جمع کل
		۵	
۵۲/۹	۳۶	۶۸	
۸۹/۷	۶۱		
۲/۹	۲		
۷/۴	۵		
۱۰۰	۶۸		

در بررسی ارتباط جنس و میزان رضایت، بر اساس یافته‌ها مشخص شد که میزان رضایت دانشجویان دختر در قسمت

اعلام نمایند، ضمناً دسترسی به دانشجویان جهت ثبت نظرات آنها راحت‌تر است که منجر به افزایش اعتبار و پایایی نتایج می‌گردد (نعمت‌اللهی و همکاران، ۲۰۱۳). در این مطالعه، اطلاعات از طریق پرسش‌نامه جمع‌آوری شد که مزیت کلی پرسش‌نامه در آن است که می‌توان از آن طریق، با صرف هزینه‌ی اندک، داده‌های نسبتاً زیاد و وسیعی را از تعداد زیادی افراد گردآوری کرد. همچنین تجزیه و تحلیل داده‌های حاصل از پرسش‌نامه نسبت به روش و فنون دیگر آسان‌تر است؛ با این اوصاف، امکان بررسی عمیق موضوع را فراهم می‌کند (عباس‌زادگان و ترک‌زاده، ۲۰۰۰). از تعداد کل ۹۲ نفر که طبق لیست آموزشی طی دو نیم‌سال تحصیلی ۱۳۹۲-۹۳ واحد اندو عملی را انتخاب نموده‌اند، تعداد ۶۸ نفر (۷۳/۹ درصد) اقدام به تکمیل پرسش‌نامه نمودند که نشان‌دهنده‌ی همکاری مطلوب این دانشجویان به‌منظور انجام این ارزشیابی بوده است. در خصوص مشارکت دانشجویان، دانشجویان واحد اندو ۳ عملی بیشترین مشارکت را در مطالعه نموده‌اند (۴۱/۲ درصد)؛ در حالی که دانشجویان واحد اندو ۴ عملی کمترین مشارکت را در تکمیل پرسش‌نامه داشته‌اند (۲۳/۵ درصد) که علت آن می‌تواند حضور کمتر دانشجویان واحد اندو ۴ عملی در دانشکده باشد. در مقایسه پنج بخش سؤالات پرسش‌نامه به تفکیک جنس، در مورد پرسنل پرستاری تفاوت معناداری بین ۲ جنس دیده می‌شود و رضایت دانشجویان پسر در این قسمت بیشتر از دخترها است. در مقایسه نتایج پرسش‌نامه به تفکیک سهمیه، دانشجویان تکمیلی و انتقالی رضایت بالاتری را در زمینه‌ی انتخاب واحد، امکانات بخش و اساتید و ارزشیابی بخش دارا بودند که این مسأله را می‌توان به شرایط متفاوت تحصیل در داخل کشور در مقایسه با خارج از کشور و مشکل ناآشنایی به زبان نسبت داد. دانشجویان سهمیه‌ی آزاد دانشکده‌ی دندان‌پزشکی شهید صدوقی یزد در تمامی موارد مورد بررسی درجه‌ی رضایت پایینی را دارا بودند. از آنجا که این دانشجویان عمدتاً از میان رتبه‌های برتر کنکور سراسری پذیرش گردیده‌اند سبب انتظارات بالاتری در آنها می‌شود که نتایج بررسی این مطالعه با نتایجی که دکتر علی محمدیان و مژگان خان‌بابازاده در سال ۱۳۸۴-۸۵ در مطالعه‌ی خود در دانشگاه اردبیل به‌دست آورده‌اند همخوانی دارد که نشان‌دهنده‌ی میزان بالاتر انتظارات دانشجویان رشته‌های پزشکی نسبت به سایر رشته‌ها می‌باشد (محمدیان و همکاران، ۲۰۰۹) میزان رضایت دانشجویان سهمیه‌های مختلف در مورد پرسنل پرستاری متفاوت می‌باشد که در این بین، دانشجویان تکمیلی رضایت کمتری را نسبت به

با توجه به نتایج به‌دست آمده مشخص می‌گردد که رضایت دانشجویان واحدهای ۲ تا ۴ اندو عملی از نظر آماری اختلاف معناداری ندارد ($P > 0.05$) و دانشجویان واحد اندو ۴ عملی به‌جز در قسمت ارزشیابی کمترین رضایت و دانشجویان واحد اندو ۳ عملی بیشترین رضایت را دارند (جدول ۴).

جدول شماره ۴ - مقایسه‌ی میانگین نمره‌ی رضایت در ابعاد

مختلف بر حسب بخش بالینی

P-value	انحراف معیار	میانگین		
*/۱۳۱	۰/۱۸	۰/۵۴	۲	انتخاب واحد
	۰/۱۳	۰/۵۶	۳	
	۰/۱۸	۰/۴۵	۴	
	۰/۱۶	۰/۵۲	کل	
*/۳۳۵	۰/۴۳	۱/۴۹	۲	امکانات
	۰/۳۰	۱/۵۳	۳	
	۰/۳۷	۱/۳۶	۴	
	۰/۳۷	۱/۴۷	کل	
*/۳۸۲	۰/۵۰	۱/۴۴	۲	پرسنل
	۰/۳۹	۱/۵۳	۳	
	۰/۴۶	۱/۳۴	۴	
	۰/۴۵	۱/۴۶	کل	
*/۴۱۲	۰/۵۳	۱/۹۸	۲	اساتید
	۰/۶۰	۲/۰۷	۳	
	۰/۴۶	۱/۸۴	۴	
	۰/۵۴	۱/۹۸	کل	
*/۳۴۸	۱/۰۴ (MD=۰/۰۰)	۰/۸۹	۲	ارزشیابی
	۰/۹۸ (MD=۰/۰۰)	۰/۸۷	۳	
	۱/۲۱ (MD=۱/۶۵)	۱/۳۱	۴	
	۱/۰۶ (MD=۰/۳۵)	۰/۹۸	کل	
*/۸۲۸	۱/۶۰	۶/۳۶	۲	کل
	۱/۲۵	۶/۵۸	۳	
	۱/۷۹	۶/۳۳	۴	
	۱/۵۰	۶/۴۴	کل	

*:ANOVA

*:KRUSKAL_Wallis Test

بحث

دانشگاه‌ها به‌عنوان سازمان‌هایی شناخته می‌شوند که نقش مؤثری در انتقال دانش و تربیت نیروی انسانی متخصص در جامعه دارند از این‌رو، وظیفه دارند که با بررسی وضعیت خود مشکلات و راهکارهای آن را شناسایی کنند و سبب ارتقای کیفیت آموزشی شوند (یزدان‌فرد و همکاران، ۲۰۰۹). ارزشیابی به‌عنوان یکی از اقدامات مهم آموزشی و جزء جدایی‌ناپذیر در رشته‌های علوم پزشکی محسوب می‌شود (نارنجی و همکاران، ۲۰۱۰). بهره‌مندی از نظر دانشجویان به‌عنوان منبع ارزیابی سیستم آموزشی گزینه‌ی مناسبی به‌نظر می‌رسد؛ چرا که آنها از نزدیک شرایط موجود در بخش را لمس نموده‌اند و می‌توانند در مورد مشکلات موجود، نقطه‌نظرات و راه‌حل‌های خود را

ی دانشجویان تماماً بر اساس فعالیت‌های درون بخشی او ثبت می‌شود که این‌گونه روش کسب نمره بیشتر مورد رضایت دانشجویان است تا برگزاری امتحان پایان بخش. ضمناً ممکن است یکی از دلایلت نارضایتی آنها حجم زیاد مباحث تعیین‌شده برای امتحان باشد. در مطالعه‌ی دل‌آرام در خصوص دیدگاه دانشجویان پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی شهرکرد اکثریت دانشجویان از نحوه‌ی ارزشیابی بالینی رضایت نداشتند (دل‌آرام، ۲۰۰۶). به‌صورت کلی، سرمایه‌گذاری در امر آموزش نقش قابل توجهی در فرایند توسعه‌ی پایدار اجتماعی و اقتصادی جوامع ایفا می‌کند (ضرغامی، ۲۰۱۵). محدودیت مطالعه: با توجه به اینکه امکان انجام این مطالعه در سایر بخش‌ها فراهم نبود، امکان مقایسه‌ی این بخش با سایر بخش‌ها وجود نداشت که از محدودیت‌های مطالعه به‌شمار می‌رود.

نتیجه‌گیری

نتایج مطالعه‌ی حاضر، میزان رضایت از بخش اندو دانشکده‌ی دندان‌پزشکی یزد را در حد کم نشان می‌دهد و لازم است با اصلاح شیوه‌های آموزشی، سطح مهارت‌های بالینی دانشجویان را در این بخش ارتقا داد همچنین پیشنهاد می‌شود. تعداد روتیشن به‌منظور انعطاف‌پذیری بیشتر در زمینه‌ی انتخاب واحد و تداخل واحد کمتر به‌خصوص در مورد دانشجویان واحد اندو ۴ عملی که رضایت کم تری را بیان نمودند بیشتر شود، افزایش تعداد یونیت‌ها و تعویض یونیت‌های خراب، افزایش تجهیزات بخش و پرسنل پرستاری و همچنین صرف وقت بیشتر توسط اساتید جهت آموزش علمی و عملی دانشجویان نیز توصیه می‌گردد. در صورت امکان، انجام مطالعاتی مشابه در سایر بخش‌ها می‌تواند در آموزش دانشجویان تأثیر بسزایی داشته باشد.

تشکر و قدردانی

این مقاله، حاصل طرح تحقیقاتی به شماره‌ی ۱۴۵۵ در مرکز تحقیقات دانشکده‌ی دندان‌پزشکی یزد می‌باشد که بدین‌وسیله تقدیر و تشکر می‌گردد ضمناً از خانم رقیه حکیمیان که ویرایش این مقاله را به عهده داشتند، سپاس‌گزاری می‌گردد.

References

Abedin, S, Mullahagh, T, Jomezade, A, et al 2008, Problems in clinical training of nursing student in hormozgan university of medical sciences, *Hormozgan Medical Journal*, Vol.12, No.4, Pp.253-249. (in Persian)

سایر دانشجویان داشته‌اند که به‌علت کمبود کادر پرستاری است. در بررسی دیدگاه دانشجویان واحدهای مختلف اندو (۲ تا ۴)، دیدگاه‌های دانشجویان در مورد قسمت انتخاب واحد، امکانات بخش، اعضای هیأت علمی، پرسنل پرستاری و نحوه‌ی ارزشیابی، تفاوت آماری معناداری نداشت. در مورد انتخاب واحد بالینی، دانشجویان واحد اندو ۴ عملی کمترین میزان رضایت را داشتند که می‌تواند نشان‌دهنده‌ی تداخل واحدهای این دانشجویان در ترم‌های پایانی تحصیل باشد. در مورد امکانات بخش نیز رضایت دانشجویان اندو ۴ کمتر از دو واحد دیگر می‌باشد که می‌توان علت آن را آشنایی بیشتر دانشجویان واحد اندو ۴ عملی نسبت به بقیه و شناخت بیشتر وسایل دانست. در تحقیقی که پرنده پورقانع و همکاران در دانشگاه علوم پزشکی گیلان انجام دادند نیز عدم وجود امکانات کامل در آموزش بالینی ذکر شده است (پورقانع و همکاران، ۲۰۰۶). در مطالعه‌ی برهان مجابی در خصوص وضعیت آموزش بالینی دندان‌پزشکی قزوین ۴۵ درصد دانشجویان تجهیزات فیزیکی بخش‌های پرو و ۶۰ درصد تجهیزات بخش پروتز دندانی را کم ذکر کردند (برهان مجابی، ۲۰۰۲). در مطالعه‌ی عابدینی و همکاران در خصوص مشکلات آموزش بالینی پرستاری و مامایی هرمزگان ۷۱ درصد از دانشجویان کمبود امکانات رفاهی را به‌عنوان مشکل دوره‌ی آموزش بالینی بیان نمودند و ۳۷ درصد کمبود فضای آموزشی مناسب را به‌عنوان مشکل دوره بیان نمودند (عابدینی و همکاران، ۲۰۰۸). در مبحث پرسنل پرستاری با آنکه تفاوت‌های به‌دست آمده معنادار نشده، اما همانند بقیه‌ی موارد رضایت دانشجویان واحد اندو ۴ عملی از سایرین کمتر می‌باشد. در مورد اعضای هیأت علمی به‌طور کلی دانشجویان رضایت بالاتری را نسبت به سایر موارد داشته‌اند که بیشترین رضایت مربوط به دانشجویان واحد اندو ۳ عملی و کمترین آن مربوط به اندو ۴ عملی می‌باشد؛ که این اختلاف می‌تواند به این دلیل باشد که هر عضو هیأت علمی مسئول یک واحد مشخص می‌باشد و دانشجویان این واحد عملی با ایشان بیشتر برخورد دارند که نتایجی که در این مطالعه به‌دست آمد دارای شباهت‌هایی با مطالعه‌ی هنزی و همکاران در سال ۲۰۰۶ در آمریکای شمالی بود؛ در این مطالعه نیز قوی‌ترین جنبه آموزشی وجود ارتباط مؤثر دانشجویان با اساتید عنوان شده است (هنزی و همکاران، ۲۰۰۶). در مورد ارزشیابی نتایج، تفاوت آماری معناداری را نشان نداد، ولی دانشجویان در مورد اصل برگزاری ارزشیابی کتبی رضایت پایینی دارند، زیرا در تعدادی از بخش‌های دانشکده‌ی امتحانی در پایان بخش برگزار نمی‌شود و نمره-

- in Arak University of medical sciences. 2008, *Arak University of Medical Sciences Journal*, Vol.12, No.4, Pp.103-110. (in Persian)
- Nematollah, iH, Razee, L, Khanmohammadi, R, et al 2013, Evaluating success of pediatric dentistry department at Mashhad dental school in clinical skills education from student's perspective, *Journal of Mashhad Dental School*, Vol.37, No.3, Pp.185-200(in Persian)
- Nzadeh Taheri, MM, Mogharab, M, Abbaszadegan, M, et al 2000, Training Needs Assessment in Organizations, *Tehran, Publishing Co.* Pp. 45. (in Persian)
- Pourghane, P, Khaleghdoust, T, Paryad, E, et al 2006, Nursing students' attitude about factors influencing clinical learning in Medical University of Guilan, *Holistic Nursing and Midwifery journal*, Vol.16, No.2, Pp.1-7(in persian)
- Rolland, S, Hobson, R, Hanwell, S 2007, Clinical competency exercises: some student perceptions, *J Dent Educ*, Vol.11, No.3,Pp.184-191.
- Sanatkhani, M, Molla, Z, Akbari, M 2012, Evaluation of the Students' Perception about Clinical Education and Examination in Mashhad School of Dentistry (Iran) in 2009, *Journal of Mashhad Dental Schoole*, Vol.36, No.3, Pp.211-222.(in Persian)
- Yamani, N, Yousefy, A, Changiz, T 2006, Proposing a Participatory Model of Teacher Evaluation, *Iranian Journal of Medical Education*, Vol.6, No.2, Pp.115-122(in Persian)
- Yazdankhahfard, M, Pouladi, S, Kamali, F, et al 2009, The stressor factors in clinical education: Viewpoints of students, *Iranian Journal of Medical Education*, Vol.8, No.2, Pp.341-50. (in Persian)
- Zargham, MS, Habiri, M, Sarmadi, M 2015, Studying Explaining Factors of Students' Tendency to Use Learning Technology by Cell Phone in Environmental Education, *J Research on learning and virtual school*, Vol.2, Pp.17-28.(in persian)
- Adhami, A, Haghdoost, A, Darvishmoqadam, S, et al 2000, Determining valid criteria for evaluating clinical and theoretical teaching of the faculty of Kerman University of Medical Sciences, *Iranian Journal of Medical Education*, Vol.1, No. 2, Pp.24-30(in Persian)
- BorhanMojabi, K 2002, Evaluation of clinicalskills in Qazvin faculty of dentistry through the students and teachers' points of view's, *The Journal of Qazvin University of Medical Sciences*, Vol.22, No.48, Pp.5.
- Delaram, M 2006, Clinical education from the viewpoints of nursing and midwifery students in Shahrekord University of Medical Sciences, *Iranian Journal of Medical Education*, Vol.6,No.2,Pp.129-135.
- Heidar, A, Khalaj A, Jafarian, N 1998, To investigate the students' opinion about the factors associated with studying in Hamadan University of Medical Sciences in 1998, *scintific journal of Hamadan University of Medical Sciences*, Vol.7, Pp.31-38(in Persian)
- Henzi, D, Davis, E, Jasinevicius, R, et al 2006, North American dental students' perspectives about their clinical education, *J Dent Educ*, Vol.70,NO.4,Pp.361-377.
- Komeil,i G, Rezaei, G 2002, Study of Student Evaluation by Basic Sciences` Instructors in Zahedan University of Medical Sciences in 2001, *Iranian Journal of Medical Education*, Vol.2, No.8, Pp.37(in Persian)
- Manogue, M, Kelly, M, Masaryk, S, et al 2000, Evolving methods of assessment, *Eur J Dent Educ*, Vol. 6,No.13,Pp.53-66.
- Mohammadian, A, Khanbabazadeh, M 2009, Students, Satisfaction with Different Units Functions in Ardabil University of Medical Sciences,Vol.9, No.1, Pp.55-61(in Persian)
- Narenji, F, Rozbahani, N, Amiri, L 2010, The effective education and evaluation program on clinical learning of nursing and midwifery instructors and students opinion

Investigating Students' Viewpoint Regarding to Education and Evaluation of Endodontic Department at Yazd Shahid Sadoughi Dental School in 2013_2014

Jalil Modaresi¹

Reza Molla²

Mina Soltanianzadeh^{3,*}

Mojtaba Soltanianzadeh²

¹: Faculty member, Department of Endodontics, School of Dentistry, Shahid Sadoughi University of Medical Sciences, Yazd, Iran.

²: faculty member, department of periodontology, school of dentistry, shahid sadoughi university of medical sciences, Yazd, Iran

³: Dental student, School of Dentistry, Shahid Sadoughi University of Medical Sciences, Yazd, Iran.

Abstract: Students are regarded as one of the main pillars of university, and hence their satisfaction with the activities carried out at university can be quite essential for their attitude towards their discipline in order to preserve as well as to promote the quality of effective education. Therefore, this study aimed to examine students' attitude in regard to education and also the evaluation of endodontic department of Yazd Shahid Sadoughi Dental School in 2013_2014. This cross-sectional study was conducted on all students who had selected practical endodontic units in 2013-2014 (census method). In order to glean the research data, a standardized questionnaire was utilized on which the reliability and validity have been substantiated. Moreover, the study' data were analyzed by applying statistical tests of ANOVA and independent T-test. Then, the study' results revealed that the satisfaction rate of female students was reported less than the amount mentioned by male students in regard with the personnel, and the difference was observed to be significant ($P < 0.05$). Furthermore, transfer students' satisfaction level was more than the two other quotas at selecting units, department facilities, instructors, and evaluations. In addition, students of 4th-Practical-endodontic units demonstrated less satisfaction except for evaluation compared to other cases. In general, the highest satisfaction level belonged to the capacity-supplimentary students, whereas the lowest rate of satisfaction was found in the dental students. Students of forth-practical-Endodontic units were less satisfied in coparison to those students of other Endo units. Overall, Endo satisfaction lied at low level.

Keywords: Clinical Education; Clinical Evaluation; Dental Students.

*Corresponding author: Dental student, School of Dentistry, Shahid Sadoughi University of Medical Sciences, Yazd, Iran.

Email: minasoltanianzadeh@yahoo.com